

---

UDK 808.1

800.8

Izvorni znanstveni rad

---

Prihvaćeno 14.05.1998.

Irena Sawicka  
Instytut Filologii Słowiańskiej, Toruń, Pol'sko

**PODSTAWOWE ZRÓŻNICOWANIA FONETYCZNE  
SŁOWIAŃSZCZYNY  
(KRÓTKI KOMENTARZ DO MAP)**

**NAJWAŻNIJE FONETSKE PODJELE SLAVENSKOG LINGVISTIČKOG  
SVIJETA**

**SAŽETAK**

*Fonetska tipologija slavenskih jezika s jedne je strane rezultat najranijih raspodjela, a s druge ona je rezultat novijih nastojanja u fonetskom razvoju slavenskih jezika. Postoje dvije vrste razdioba: ona između sjevera i juga i ona između istoka i zapada. Osim toga, postoji više kompaktnih područja koja obilježavaju neka određena svojstva, te neka područja koja imaju veze s balkanskim i mediteranskim jezicima.*

*Po mojem mišljenju, najvažnija karakteristika koja razlikuje slavenski svijet jest prilagodljiv nasuprot neprilagodljivom tipu izgovora, a najvažniji činitelj je asimilativna palatalizacija konsonanata. Ovo obilježje prati više drugih obilježja; najvažnije od njih jest vrsta naglasaka riječi - slobodni, kvantitativni, onaj koji uzrokuje redukciju nenaglašenih samoglasnika. Takva vrsta prozodije riječi dovodi do akomodacije koja se odnosi i na suglasnike i na*

---

samoglasnike. A izrazito ne-akomodativan izgovor povezan je s distinktivnim tonom i dužinom samoglasnika, te se čini da vodi očuvanju slogotvornih sonanata, a u krajnjem slučaju povezuje se i s odsutnošću sandhija. Važan je činitelj i jednostavan (zvani "akustički") oblik sloga.

Vrlo jasna (iako se uvtjek ne preklapa) podjela fonetike slavenskih jezika svjedoči o vremenskim savezima.

Posebno su zanimljive fonetske karakteristike istočnih slavenskih jezika; one ne obilježavaju samo slavenska nego i dio balkanskih područja - rumunjsko i grčko - te tzv. unutarne euroazijske jezike.

Općenito moramo reći da je akomodativni tip izgovora fonetsko obilježje koje sve više nestaje. Čak i u vrlo akomodativnom jeziku kakav je ruski, uviđamo proces de-akomodacije izgovora. Znakoviti su i procesi koji se odnose na oblik sloga. Karakteristična za ruski jezik jesu dva suprotna oblika koje biramo po volji. U ovom slučaju trebalo bi se zauzimati za jedan prijelazni tip.

U članku su na nekoliko karata prikazane glavne fonetske podjele slavističkog lingvističkog svijeta, te slavensko-balkanske sveze.

**Ključne riječi:** slavenski jezici, fonetska tipologija, tipološke klasifikacije

Typologia fonetyczna Słowiańszczyzny stanowi rezultat, z jednej strony, najdawniejszych zróżnicowań, z drugiej zaś, nowszych i najnowszych tendencji w rozwoju fonetycznym. Najważniejsze podziały, dotyczące większych obszarów lingwistycznych, przedstawione są na kilkunastu mapkach. Mapy 1-6 i 12-14 przedstawiają tylko świat słowiański, pozostałe mapy (7-11) dotyczą języków bałkańskich i mają charakter bardziej syntetyczny. Dają się na nich zaobserwować podziały na północ i południe, a także na wschód i zachód. To pierwsze zróżnicowanie, oczywiście, ma charakter wcześniejszy. Ponadto na mapkach uwidaczniają się zwarte obszary o pewnych wspólnych cechach, jak również o cechach nawiązujących do języków bałkańskich i śródziemnomorskich. Zasięgi poszczególnych cech są dość uogólnione, wyznaczone bez zagłębiania się w szczegóły i w sytuacje dialektałne i bez precyzji w wyznaczaniu granic. Chodzi tu o najogólniejsze podziały, dotyczące dużych obszarów i istotniejszych cech.

Za najważniejszą cechę różnicującą Słowiańszczyznę uznaję akomodacyjność wymowy vs nieakomodacyjność, przy czym czynnikiem najistotniejszym będzie tu pozycyjna palatalizacja głosek. Co za tym idzie, języki o wymowie współcześnie lub dawniej akomodującej mogą też mieć rozwiniętą korelację miękkości fonologicznej spółgłosek. Cechy te przedstawione są na mapce nr 1. Widoczne na niej podziały to zarówno północ - południe, jak i wschód - zachód. Wiąże się to, po pierwsze, z wyraźnym wzmocnieniem na północy pozycyjnych zmiękczeń, których stopień w Prasłowiańszczyźnie był nieokreślony i prawdopodobnie opcjonalny; po drugie z ich zanikiem na południowym zachodzie. Na pewnym etapie rozwoju języki słowiańskie dzielą się więc na te na północ i południe od Karpat, przy czym, jak się zdaje ukraiński przedstawia tu dziś typ przejściowy, natomiast bułgarski przedstawia jakby odbicie prasłowiańskiej sytuacji, z dużą dozą fakultatywności pozycyjnych zmiękczeń i tzw. słabym stopniem miękkości fonologicznej miękkości. W sumie jednak bardziej nawiązując do języków północnosłowiańskich pod tym względem, zwłaszcza Bułgarszczyzna południa. Tak że faktycznie granica przebiega wzdłuż Karpat i potem na południe przez Bułgarię. Wzmocnienie palatalności doprowadziło do wytworzenia się rozwiniętej korelacji miękkości spółgłoskowej w językach północnosłowiańskich; zachowało się tu też [y]. Współcześnie jednak obserwujemy wyraźną tendencję do depalatalizacji, osłabienia bądź rozłożenia miękkości również na północy. Zanikają zmiękczenia przed [c], twardej wygłosowej labialnej, często miękkość ulega rozłożeniu, nawet słabną czasem zmiękczenia przed [i]. Prowadzi to do zmian nie tylko fonetycznych, ale fonologicznych, co możemy obserwować na bieżąco zwłaszcza w języku polskim. Procesy te są znacznie słabsze na wschodzie, tak że w sumie, jeśli idzie o akomodacyjność wymowy, współcześnie możemy raczej mówić o podziale na wschód i zachód. Niewątpliwie do obszaru wschodniego należy zaliczyć też wschodnią Bułgarszczyznę. Atrakcyjne i przekonujące są tu koncepcje wiążące tę cechę z wpływami altajskimi (por.

np. Galton 1989, 1996, Pritsak 1983). Języki, które zarówno w poziomym, jak i pionowym podziale znalazły się po stronie "nieakomodującej" mają bardzo skromną ilość miękkich spółgłosek, przcoważnie są to dwa lub trzy sonanty i dwa obstruenty, przy czym te ostatnie na południu też na ogół twardnieją (jest to tzw. mieszanie afrykat, charakterystyczne dla szeregu języków bałkańskich, por. mapa nr 9). Pozycyjnych zmiękczeń, rzecz jasna, nie ma tu niemal żadnych (pewne dialektalne wyjątki dotyczą pozycji przed jotą). Ta dość szarpana linia demarkacyjna dzieląca Słowiańszczyznę na Wschód i Zachód nie tyczy się tylko języków słowiańskich, lecz idzie dalej na południe i przyczynia się w sposób istotny do zróżnicowania fonetycznego języków bałkańskich - jest to uwidocznione na mapce nr 7 i 8. Linia ta dzieli także teren grecki. Uogólniając możemy powiedzieć, że akomodacyjny typ realizacji jest cechą wycofującą się. Charakterystyczny jest natomiast fakt, że cecha ta idzie w parze z innymi cechami - mamy na myśli typ akcentu wyrazowego - swobodny, temporalny, i redukcje nieakcentowanych samogłosek. Te ostatnie również występują w dialektach wschodniobałkańskich (por. mapy 2 i 8). Można chyba przyjąć, że ten rodzaj prozodii wyrazowej sprzyja utrzymaniu akomodacji, która dotyczy zarówno spółgłosek, jak i samogłosek. Natomiast wybitnie nieakomodacyjna wymowa, charakteryzująca obszar południowo-zachodni (mapa 1) sprzyja także utrzymaniu sonantów zgłoskotwórczych (mapa 12), wiąże się z występowaniem relewantnych tonów i iloczasu (mapa 2), a w krańcowych wypadkach wiąże się także z brakiem sandhi (mapa 5) i zapewne sprzyja jej także prosty, akustyczny model sylaby (mapa 4). Wyraźne, choć nie pokrywające się podziały fonetyczne Słowiańszczyzny mogą świadczyć o różnych okresowych aliansach. Zwłaszcza charakterystyka Wschodu jest tu interesująca, dotyczy zresztą nie tylko Słowiańszczyzny, lecz obejmuje także języki bałkańskie - rumuński i grecki. Ta linia demarkacyjna biegnąca z północy na południe może stanowić odbicie bardzo odległych granic całych grup językowych. Według J.Nichols (1995) tu mniej więcej przebiega granica starej Europy z okresu przedindoeuropejskiego. Twierdzi ona, iż kiedy jakaś duża rodzina językowa rozprzestrzeniła się na dużych obszarach, na jej granicach powstają interakcje z genetycznie i typologicznie różnymi językami. Efekty tych zmian, uważane często za substratowe, współcześnie nie znajdujące objaśnienia, nazywa J.Nichols "peripheral type shift". W wypadku języków słowiańskich ten oczywisty mechanizm miał raczej zastosowanie w późniejszym okresie, kiedy Słowianie stanowili przedpola ludów Hunnów i Awarów (por. zwłaszcza Pritsak 1983) - opowiadałabym się zdecydowanie za poglądem wiążącym rozwój palatalizacji i akomodacji z tym faktem (Galton 1996, por. też Jakobsonowski *cvroazijskij sojuz* - 196, charakteryzujący się rozwiniętą korelacją miękkości i monotonią akcentową; można do tego dodać welaryzację, por. np. zasięg występowania welarnego [l]). Generalnie rzecz biorąc, trzeba jednak stwierdzić, że akomodacyjność wymowy jest cechą wycofującą się, nawet najsilniej jeszcze akomodujący język, jakim jest rosyjski, nosi znamiona wycofywania się

tego typu - zanika tu szereg pozycyjnych zmiękczeń. Znaczące są także procesy dotyczące struktury sylaby (mapa 4). Na mapie język rosyjski został scharakteryzowany dwoma typami równocześnie, jako obocznymi. Właściwie jednak należałoby tu postulować szczególny, przejściowy typ. Polega on na quasisylabicznej realizacji sonantów w grupach "nieakustycznych" (nagłosowych "sonant + obstruent" i, zwłaszcza, wygłosowych "obstruent + sonant"). Nie jest to pełna zgłoskotwórczość, jak np. w czeskim, czy serbskim, ale też nie jest to taka realizacja jak w polskim, gdzie sonanty w takich pozycjach nie ulegają wzmocnieniom, ale przeciwnie, osłabieniom i często ubezdźwięcznieniom. Ten typ realizacji sylaby wypiera wymowę wcześniejszą, taką jaka jest jeszcze w polskim. Być może, że "nieakustyczny" typ sylaby można również uznać za cechę wycofującą się. Rosyjski przechodzi przez stadium, jakie miało miejsce w językach południowosłowiańskich, prawdopodobnie wkrótce po zaniku *jerów*. Na północy utrwalił się typ sylaby nieakustycznej, ale i on, z wyjątkiem polskiego jest, jak widać w odwrocie. Na mapce dotyczącej struktury sylaby (nr 4) nie zaznaczyłam niewielkiego obszaru, charakteryzującego się wpływem sylaby niesymetrycznej, "śródziemnomorskiego" typu (por. mapa nr 11). Jest to model sylaby relatywnie otwartej - w językach śródziemnomorskich wyrazy kończą się samogłoską, rzadziej sonantem lub pojedynczą spółgłoską, na ogół może to być [s], czasem jakaś inna, ale możliwości są tu bardzo ograniczone. Konkretny wypadek dotyczy tu wpływu języka włoskiego na dialekty czakawskie, przejawiający się w uproszczeniu szeregu grup wygłosowych oraz wytworzeniu się restrykcji dotyczącej połączeń dwu okluzywów i okluzywu z frykatywnym (Sawicka 1997). Inne związki słowiańsko-balkańskie w zakresie fonetyki, poza wspomnianymi wcześniej, obserwujemy na niewielkich skrawkach terytorium słowiańskiego. Jest to, między innymi, słabnięcie intonacji opadającej w wypowiedziach zakończonych (por. mapka 3), tendencja do proklityzacji krótkich form zaimków osobowych (mapa nr 6), częściowe zachowanie nosowości w kontyuantach prasłowiańskich samogłosek nosowych (mapa nr 10), i inne cechy, o których wielokrotnie pisałam. Z kolei większe obszary konwergencji, takie jak podział na typ akomodujący i nieakomodujący, redukcje samogłosek, niestabilność lub zanik [x], mieszanie afrykat, i inne, można uznać za cechy odbijające zarówno słowiańskie, jak i balkańskie uwarunkowania.

**CYTOWANE POZYCJE:**

- Galton, H.** Phonological causation through the system? The case of Slavic and Altaic, *Folia Linguistica Historica* X, 1989 - Neither universals, nor preferences - the genesis of Slavic, *Folia Linguistica Historica* XVII, 1996
- Jakobson, R.** K karakteristike cvroazijskogo jazykovogo sojuza, [w:] *Selected writings I*, Mouton & 'S-Gravenhage 1962, s.144-202
- Nichols, J.** Substratum and typology, [w:] *Societas Linguistica Europaea*, 28th Annual Meeting, Leiden 1995
- Pritsak, O.** The Slavs and the Avars, [w] *Gli Slavi occidentali e meridionali nell'alto medioevo*, Spoleto 1983
- Sawicka, I.** Vlijanie ital'janskogo jazyka na slavanskuju fonetiku, *Studia Slavica* 3, 1997

Irena Sawicka  
Instytut for Slavic philology, Toruń, Poland

## THE MAIN PHONETIC DIVISIONS OF THE SLAVIC LINGUISTIC WORLD

### SUMMARY

*The phonetic typology of the Slavic languages constitutes a result of the earliest differentiations and, on the other hand, a result of newer tendencies in the phonetic development of Slavic. Two kinds of divisions are observed: the division into the north and the south, as well as the division into the west and the east. Besides, several compact areas characterized by certain features are found and areas with links to the Balkanic and Mediterranean languages.*

*In my opinion, the most important feature differentiating the Slavic linguistic world is the accommodative vs non-accommodative type of pronunciation and the most important factor of it is the assimilative palatalization of consonants. This feature goes together with several other features; first of all it is the type of word stress - free, quantitative, causing reductions of unstressed vowels. Such a kind of word prosody seems to be conducive to accommodation which may regard consonants as well as vowels, whereas a highly non-accommodative pronunciation is related to the distinctive tone and vowel quantity, it seems to be conducive to preservation of syllabic sonants, and, in the extreme case, it is connected to the lack of sandhi. An important factor is also a simple (the so-called "acoustic") syllable pattern.*

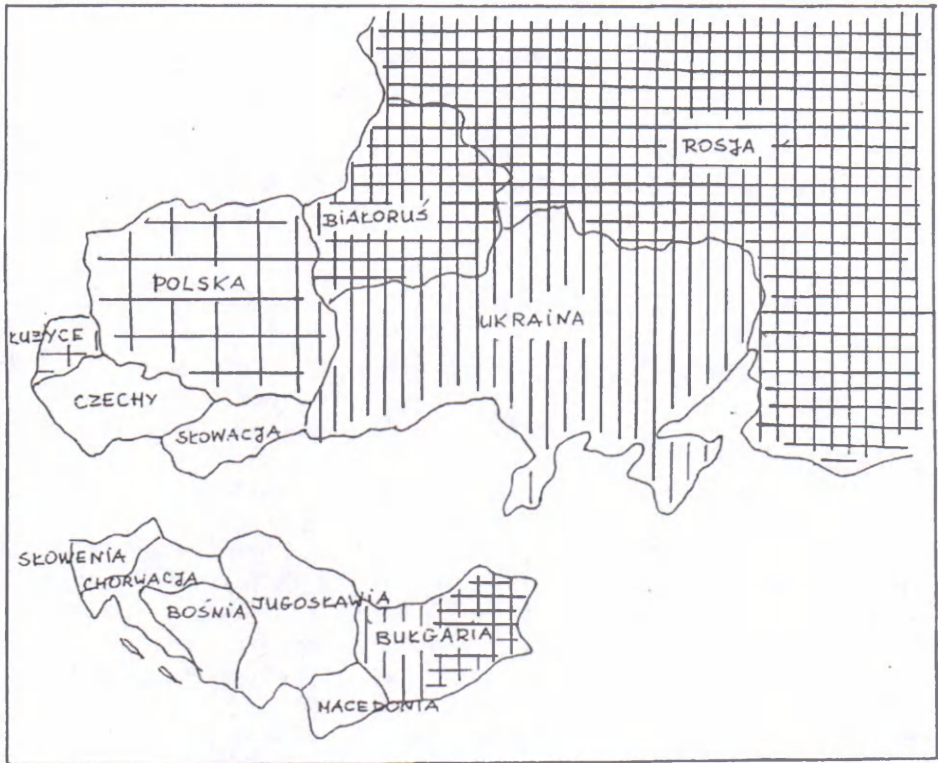
*Very clear, although not always overlapping divisions of the Slavic phonetics bear witness of various temporal alliances.*

*Phonetic features of the Eastern Slavic are especially interesting - they characterize not only Slavic but also a part of the Balkanic area - Rumanian and Greek, as well as the so-called inner Euroasiatic languages.*

*Generally speaking, we have to admit, that the accommodative type of pronunciation is a phonetic feature which is dying. Even in the still very accommodative language-Russian-processes of de-accommodation of pronunciation are observed. Processes regarding syllable patterns are also symptomatic. Russian is characterized by two opposite patterns as optional. In fact a special transitional type should be postulated in this case.*

*In the paper the main phonetic divisions of the Slavic linguistic world and the Slavic-Balkanic links are showed on several maps.*

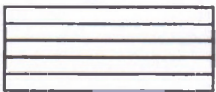
**Key words:** *Slavic languages, phonetic typology, typological classification*



**Mapa 1. Mekość - Miękość - Softness**

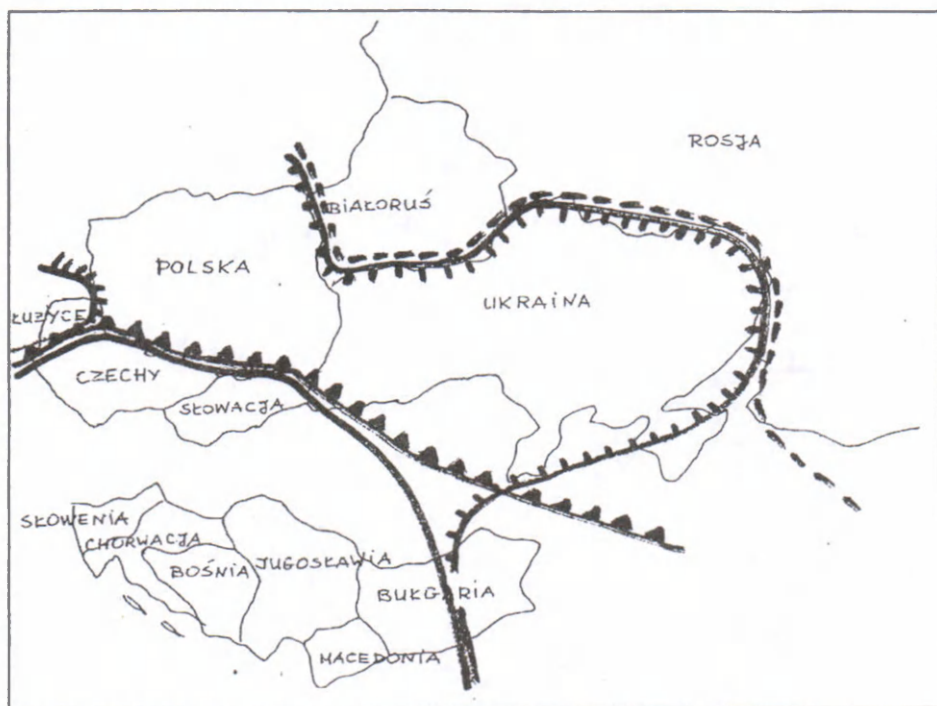


*razvijena fonološka korelacija mekoće  
rozvinięta korelacija fonologiczna miękość  
phonological correlation of softness*



*pojawa asimilacijske mekoće  
występowanie miękości asymilacyjnej  
assimilatory softness*





Mapa 1a.



doseg očuvanja [ɨ]  
zakres zachowania [ɨ]  
range of [ɨ] preservation



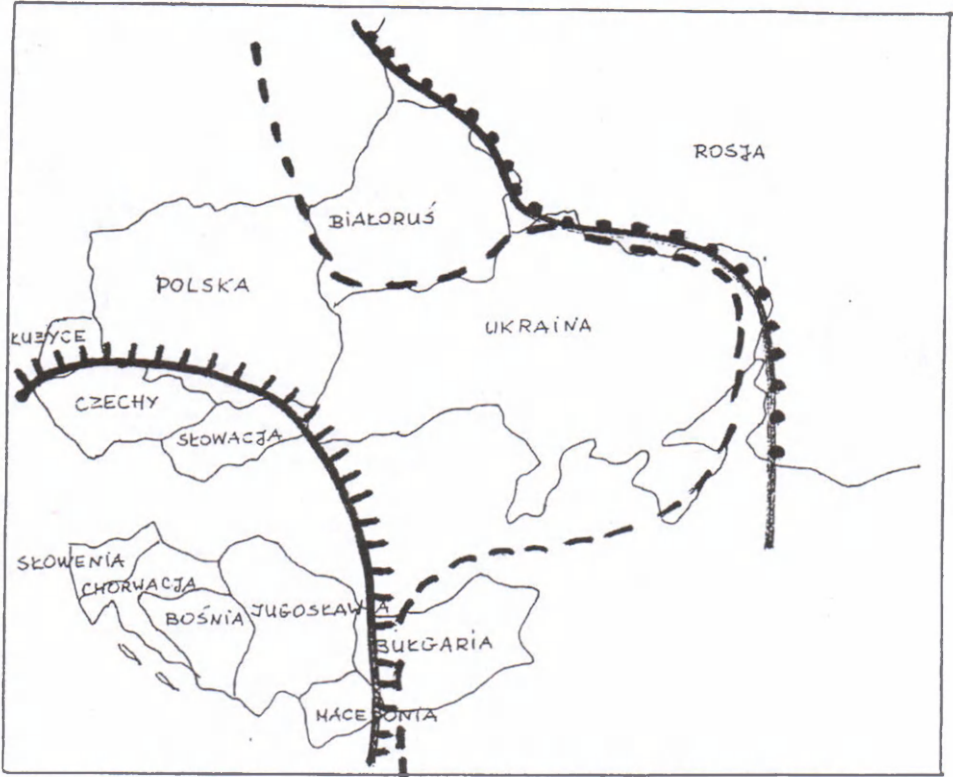
[ɨ] i [i] su varijante istoga fonema  
[ɨ] i [i] sa wariantami jednog fonemu  
[ɨ] and [i] are allophones



područje zadržavanja mekoće ispred [i] i [c]  
zakres udrzivanja zmięczeń przed [i] i [e]  
area of softness preservation before [i] and [e]



područje (doseg) očuvanja mekoće ispred [i]  
zakres udrzivanja zmięczeń przed [i]  
area of softness preservation before [i]



Mapa 1b.



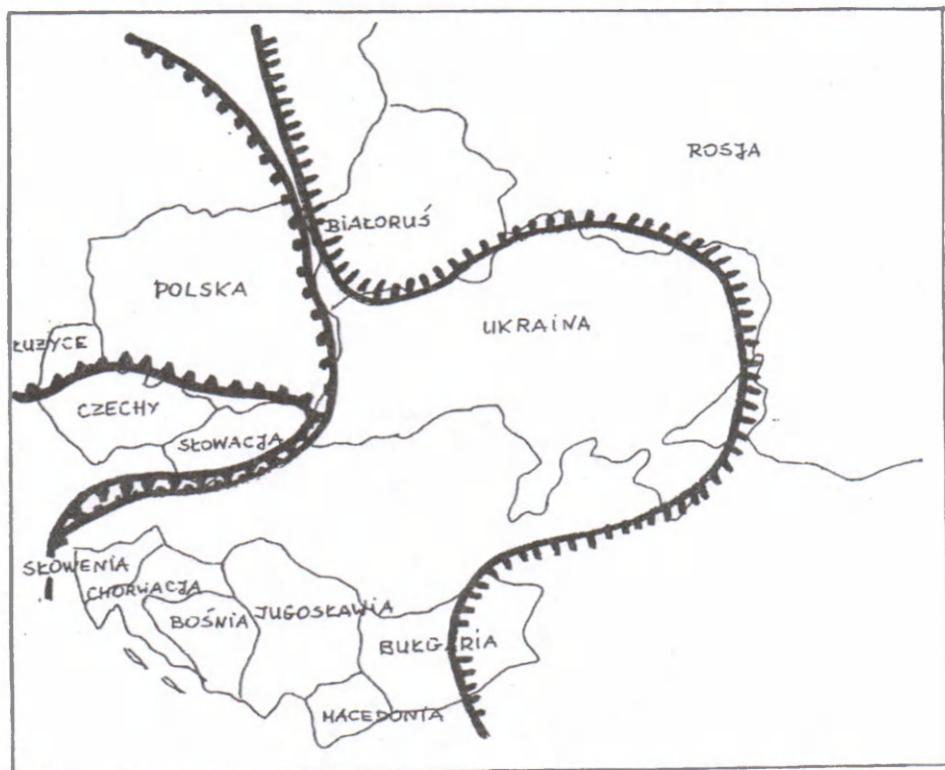
*područje pojave mekih usnenih suglasnika  
zakres występowania miękkich wargowych  
area of soft bilabial consonants*



*područje pojave mekih usnenih suglasnika kao fonema  
zakres występowania miękkich wargowych jako fonemá  
area of soft bilabial consonants as phonemes*



*područje pojave mekih usnenih suglasnika u finalnoj poziciji  
riječi te ispred suglasnika  
zakres występowania miękkich wargowych w wygłosie wyrazu i  
pred spółgłoska  
area of soft bilabial consonants in final word position and  
before vowels*



**Mapa 1c.** *Suglasnici k, g / c, j*  
*Spogkoski [k], [g] i [c], [j]*  
*Consonants [k], [g] and [c], [j]*



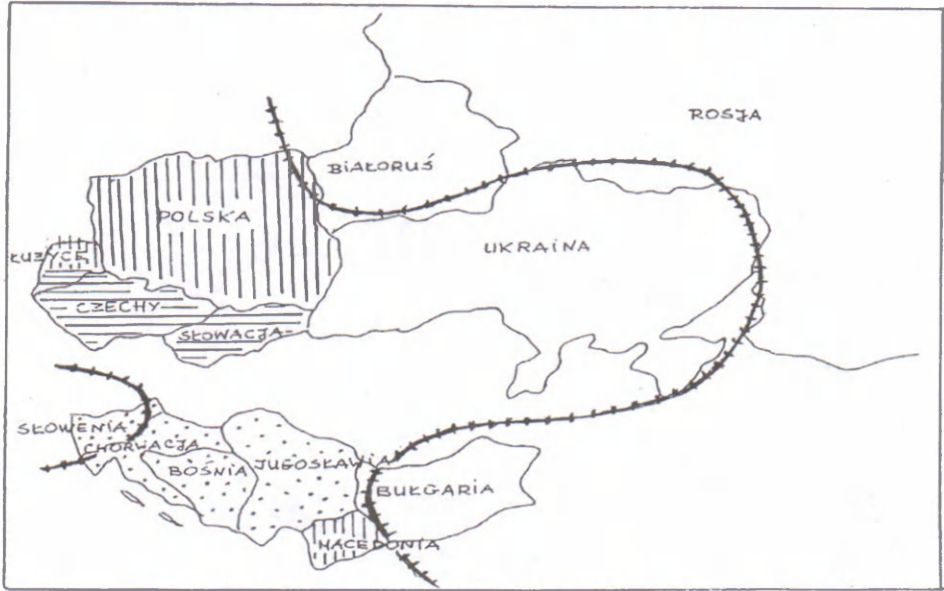
*pojawa omekšivanja ispred [e] i [i]*  
*występowanie zmiękczenia przed [e] i [i]*  
*softening before [e] and [i]*



*pojawa omekšivanja ispred [i]*  
*występowanie zmiękczenia przed [i]*  
*softening before [i]*



*mogućnost kombiniranja palatala i velara s [j]*  
*możliwość kombinacji palatalnych lub welarnych z [j]*  
*possibility of combining palatals and velars with [j]*



Mapa 2. Naglasak - Akcent - Accent



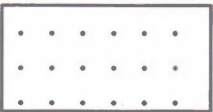
stabilizirani naglasak - strategija od kraja riječi  
akcent ustabilizowany - strategija od konca wyrazu  
stable accent - counting from word-end strategy



stabiliziran inicijalni naglasak - funkcionalna duljina  
akcent ustabilizowany inicijalni - funkcjonalny iloczas  
stable initial accent - functional length



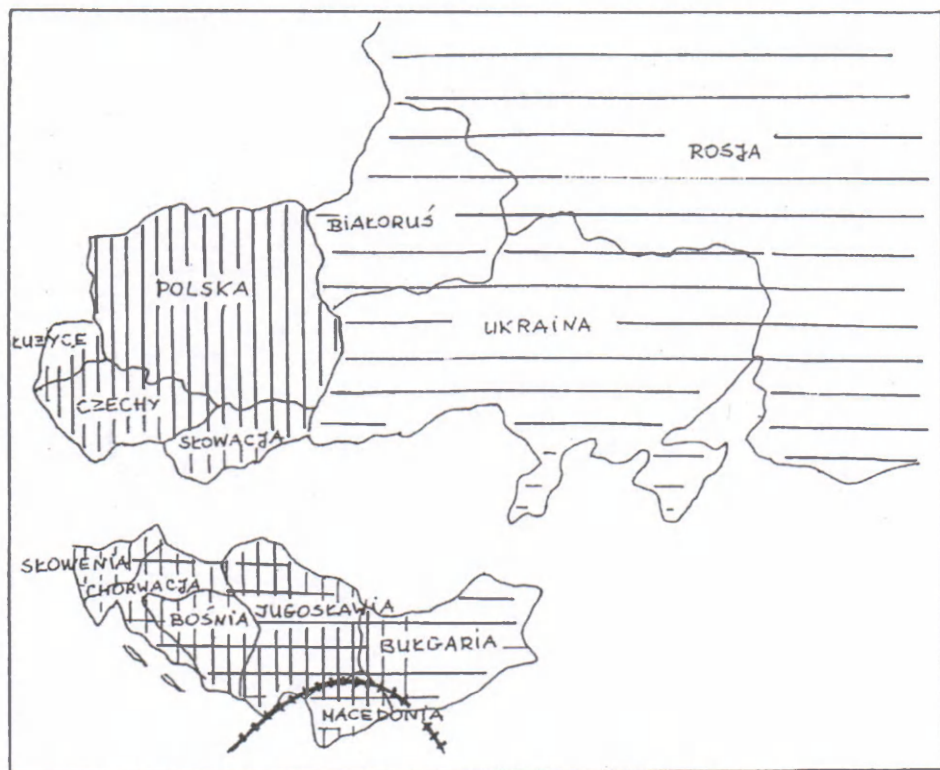
temporalni nestabilizirani naglasak  
akcent nieustabilizowany temporalny  
temporal unstable accent



nestabilizirani naglasak - funkcionalna duljina i melodija  
akcent nieustabilizowany - funkcjonalny iloczas i melodia  
unstable accent - functional length and tone



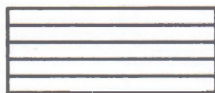
područje pojave redukcije nenaglašenih samoglasnika  
zakres występowania redukcji samogłosek nieakcentowanych  
area of unaccented vowel reduction



**Mapa 3. Intonacija - Intonacija - Intonation**



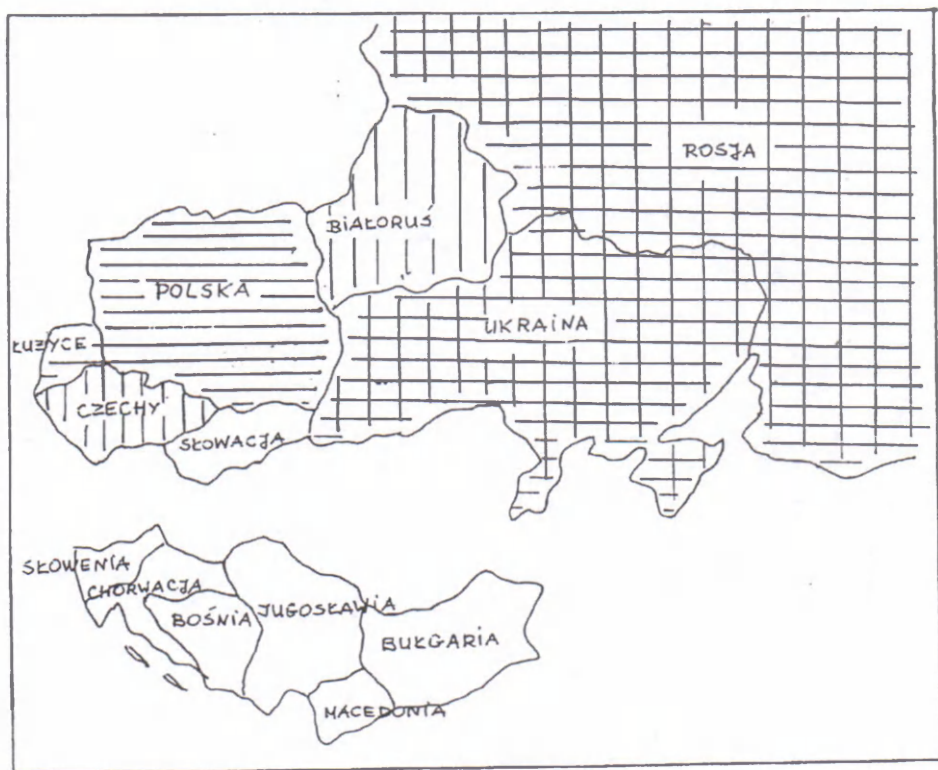
*pojava antikadencije u pitanjima rješenja  
występowanie antykadencji w pytaniach rozstrzygnięcia  
anticadence in question*



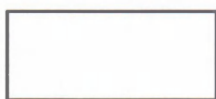
*nepostojanje antikadencije u pitanjima rješenja  
brak antykadencji w pytaniach rozstrzygnięcia  
absence of anticadence in question*



*slabljenje kadencije u asertivnim iskazima  
slabnięcie kadencji w wypowiedziach asertywnych  
weakening of cadence in assertive statement*



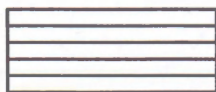
Mapa 4. Slog - Sylaba - Syllable



*tzv. zvučni model sloga*  
*tzv. akustyczny model sylaby*  
*so-called acoustical syllable model*



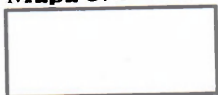
*odstupanja od principa "akustičnosti" u inicijalnom i(li) finalnom dijelu riječi*  
*odstępstwa od zasady "akustyczności" w nagłosie lub w wygłosie wyrazu*  
*deviation from "acousticity" in initial or final word position*



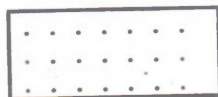
*odstupanja od principa "akustičnosti" u inicijalnom i(li) finalnom dijelu riječi*  
*odstępstwa od zasady "akustyczności" w nagłosie lub w wygłosie wyrazu*  
*deviation from "acousticity" in initial or final word position*



**Mapa 5. Sandh**



*izostanak sandhi  
brak sandhi  
absence of sandhi*



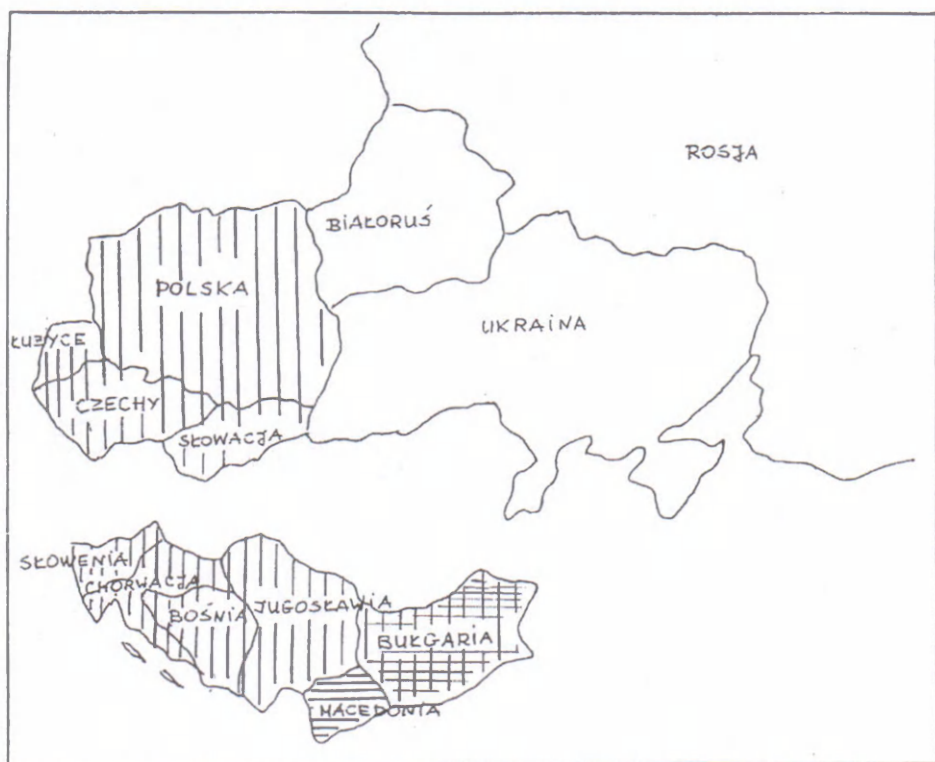
*pojawa sandhi isključivo ispred opstruenata  
występowanie sandhi wyłącznie przed obstruentami  
sandhi occurrence exclusively before obstruents*



*obezvučujući sandhi  
sandhi ubezdźwięczniające  
devoicing sandhi*



*ozvučujući sandhi  
sandhi udźwięczniające  
voicing sandhi*



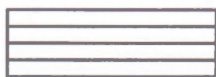
Mapa 6. Klitike - Klityki zaimków osobowych - Clitics of personal pronouns



*nepostojanje klitika osobnih zamjenica*  
*brak klityk zaimków osobowych*  
*absence of personal pronoun clitics*

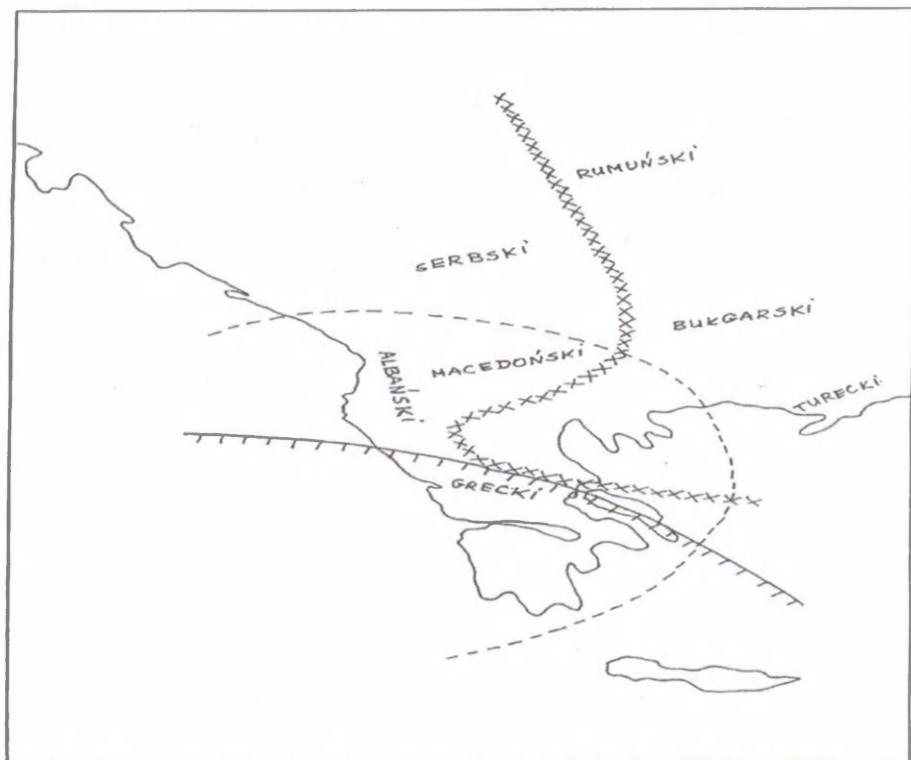


*manje ili više rigorozan zakon Wackernagla*  
*mniej lub bardziej rygorystyczne prawo Wackernagla*  
*more or less rigorous Wackernagel rule*



*proklitičnost klitika osobnih zamjenica*  
*proklityczność klityk zaimków osobowych*  
*proclitical character of personal pronouns*



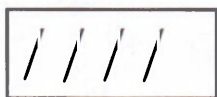


**Mapa 7.** *Balkanska liga u svijetlu fonetskih činjenica - približan doseg pojedinih mikroregija*  
*Liga Balkańska w świetle faktów fonetycznych - przybliżone zasięgi poszczególnych mikroregionów*  
*Balkan alliance in the light of phonetic facts - approximate borders of individual microregions*

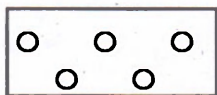
- - - - - *centralno područje*  
*centralny region*  
*central region*
- X X X X X *istočno područje*  
*wschodni region*  
*eastern region*
- ||||| *sredozemno područje*  
*śroziemnomorski region*  
*Mediterranean region*



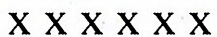
Mapa 8. Istočno područje - Region wschodni - Eastern region



redukcija nenaglašanih samoglasnika  
 redukcje samogłosek nieakcentowanych  
 reduction of unaccented vowels



asimilacijska mekoća  
 miękkość asymilacyjna  
 assimilatory softness



centralizirani samoglasnički fonemi  
 scentralizowane fonemy samogłoskowe  
 centralized vowel phonemes



**Mapa 9.** *Centralno područje - Region centralny - Central region*

X X X X X X  
*miješanje afrikata*  
*mieszanie afrykat*  
*affricate mixing*

○ ○ ○ ○ ○  
 ○ ○ ○ ○ ○  
*nedostatak (izostanak) [x]*  
*brak [x]*  
*absence of [x]*

— — — —  
*tendencija prema funkcionalnoj ekvivalenciji [nd] i [d],*  
*npr. grč. [menta] : [menda] : [meda]*  
*tendencija do funkcjonalnej ekwiwalencji [nd] i [d], np.*  
*gr. [menta] : [menda] : [meda]*  
*tendency toward functional equivalence of [nd] and [d],*  
*e.g. from the Greek [menta] : [menda] : [meda]*



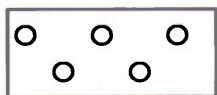
Mapa 10. Grupy "nosni sonant + homorganički okluziv"  
 Grupy 'sonant nosowy + homorganiczny okluzyw'  
 Nasal sonorant + homorganic stop groups



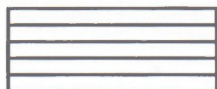
ozvučenje /t/ nakon /n/, albanski mbret < imperator  
 udźwięcznianie /t/ po /n/, alb. mbret < imperator  
 voicing of /t/ after /n/, Albanian mbret < imperator



/nd/ > /d/, grčki, (gr., Greek) menta > menda >  
 meda

**Mapa 10. (nastavak)**

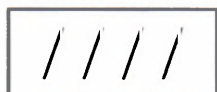
*nemotivirani /n/ ispred /d/ i /d/ poslije /n/, makedonski mangla, albanski aspirind*  
*niemotywowane /n/ przed /d/ i /d/ po /n/, mac. mangla, alb. aspirind*  
*unmotivated /n/ before /d/ and /d/ after /n/, Macedonian mangla, Albanian aspirind*



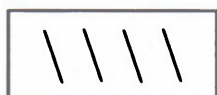
*postojanje grupa /nd/ u početnom položaju*  
*występowanie grup /nd/ w pozycji inicjalnej*  
*/nd/ cluster in initial position*



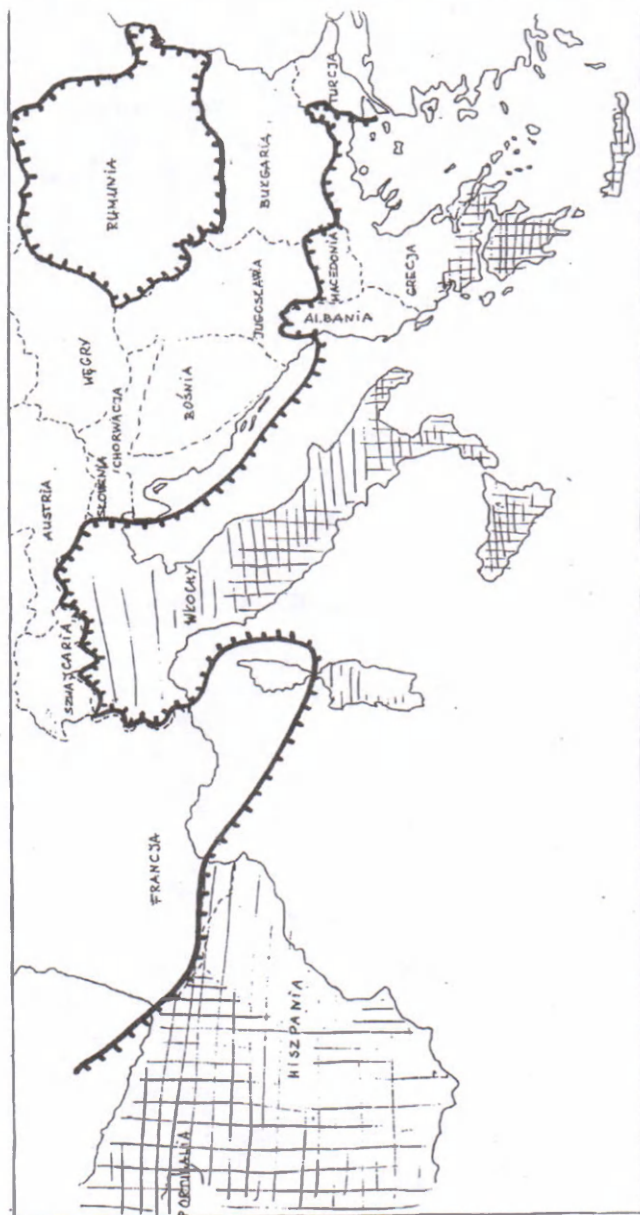
*slivena artikulacija grupe /nd/*  
*zlana artykulacja grup /nd/*  
*merged articulation of the /nd/ cluster*



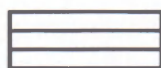
*/nd/ > /nn/, talijanski, wł., Italian quando > quannu*



*očuvanje nazalnosti ispred /d/, makedonski dambi*  
*zachowanie ps. nosowości przed /d/, mac. dambi*  
*preservation of nasality before /d/, Macedonian dambi*



(uwyjtno) otvoreni  
model sloga  
(względnie) otwarty  
model sylaby  
(conditionally) open  
syllable model



restrikcija pojave  
zvučnih okluziva u  
intervokalnoj poziciji  
restrikcija  
występowania  
dźwięcznych  
okluziwów  
w pozycji  
interwokalicznej  
restriction of  
occurrence  
of voiced stops in  
intervocalic position



pojawa pronominalnih  
klitika na početku  
rečenice  
występowanie  
pronominalnih klityk  
na początku zdania  
occurrence of  
pronominal clitics at  
sentence beginning

Mapa 11.

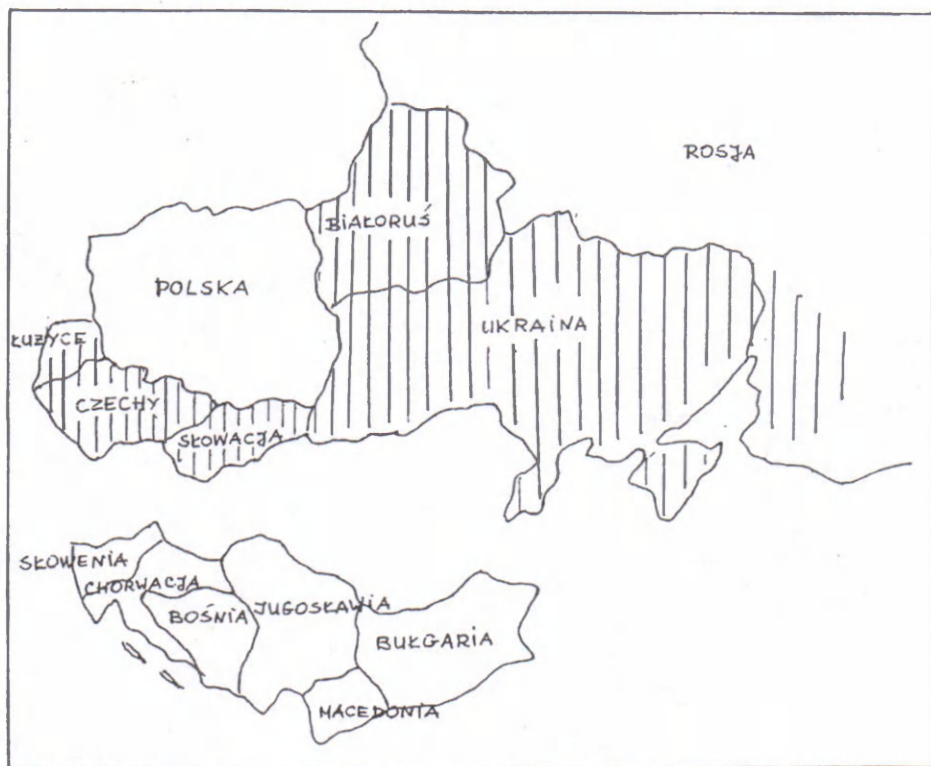
*Sredozemno područje  
Region śródziemnomorski  
Mediterranean region*



Mapa 12.



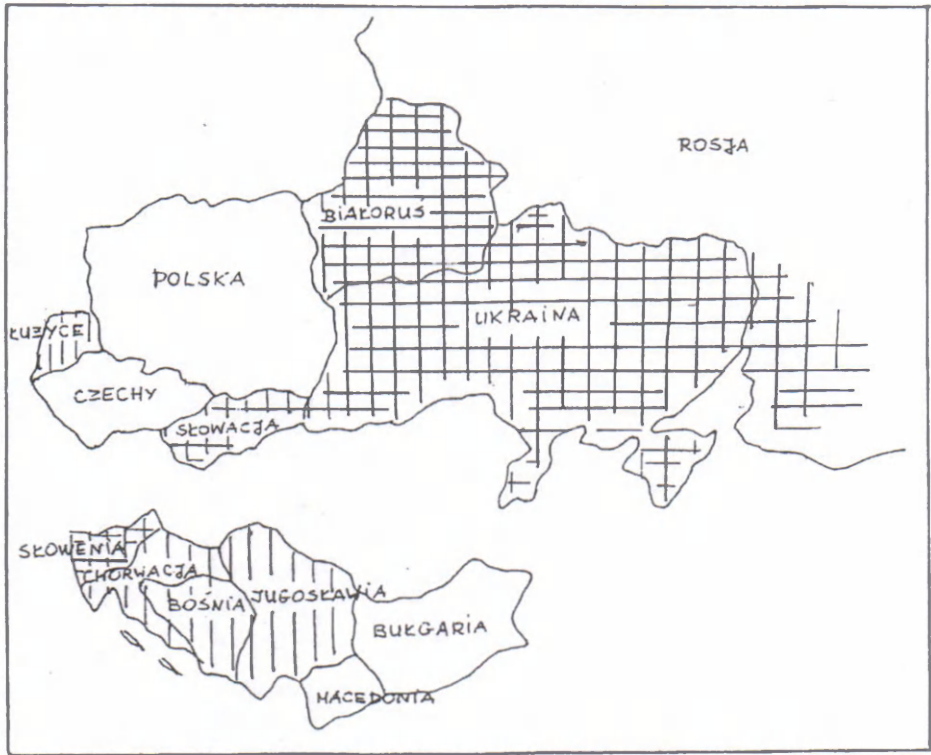
*Pojava silabičnih sonanata*  
*Występowanie sonantów sylabicznych*  
*Occurrence of syllabic sonorants*



Mapa 13.

*Pojava [ɣ]**Występowanie [ɣ]**Occurrence of [ɣ]*





Mapa 14.



*očuvan sonantski karakter [v]*  
*zachowany sonantyczny charakter [v]*  
*preserved sonant character of [v]*



*alternacija [v] - [w] - [u]*  
*alternacija [v] - [w] - [u]*  
*alternation [v] - [w] - [u]*